

MİSDAĞ YATAĞI MİS-PORFİR FİLİZLƏŞMƏSİNİN MİNERAL TƏRKİBİ

Mürsəlov E.R. - I kurs magistrantı
Bakı Dövlət Universiteti

Misdağ yatağı Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ordubad rayonunda Zəngəzur silsiləsinin cənub-qərb yamacında Vəndamçayın yuxarı axınlarında 3000-3800 m hündürlükdə yerləşir. Yataq Mehri-Ordubad plutonunun endokontaktında Alçalıq filiz qovşağının şimal-şərq hissəsində yerləşir. Sahənin geoloji quruluşunda monsonit fazası süxurları iştirak edir. Süxurlar submeridional və şimal-şərq istiqamətində daykalarla doğranırlar. Şimal-qərb sistemi diorit-porfir daykaları ilə təmsil olunaraq şimal-qərb cinahında qranit-porfirlərin submeridional daykaları ilə kəsilir. Filiz sahəsinin filiz yerləşdirən monsonitlərin səciyyəvi xüsusiyyəti onların zəif hidrotermal dəyişmələrə, epidotlaşmaya, xloritləşməyə, albitləşməyə, nadir hallarda kvarslaşmaya məruz qalmasıdır. Misdağ yatağında filizləşmənin iki mərhələsi, xalkopiritli kvars-molibdenit mərhələsi, və az sayda molibdenit, pirit yuvacıqları saxlayan kvars-xalkopirit mərhələsi ayrılır. Filizləşmə zonalarında bir mərhələli prosesin məhsulları olan albit, xlorit və epidotun olması, filiz zonalarının ekzokontakt oreollarının infiltrasiya-metasomatik zonalıqlığını əks etdirir. Filizlərin mineral tərkibi xalkopirit, pirit, bornit, kovellin, xalkozin, alqodonit ($Cu_{6-7}As$), vittixinit (Cu_3BiS_3), molibdenit, hematit, ilmenitdən ibarətdir. Zonanın üst hissəsində misin miqdarı 0,3-11%, bütün zona üçün isə orta hesabla 2,5% təşkil edir. Zonada kobaltın miqdarı orta hesabla 0,4%, molibdenin miqdarı faizin mində biri, yüzdə biri qədərdir. Yatağın əsas mineralı misin miqdarı dərinliyə doğru filiz zonasının qalınlığının azalması ilə əlaqədar azalır və orta hesabla 0,3% təşkil edir. Əsas mineralların əksəriyyəti izomorfik formada özündə çox miqdarda qarışıq elementləri, xüsusilə molibdendə Re, Cu, Te xalkopiritdə Ag, Co, piritdə Co, Au saxlayır. Nəcib elementlərin konsentrasiyası onların əsas sulfidlərdə nazik dağınıq formada səpələnməsi ilə əlaqəlidir. Filizlərin əmələ gəlməsi prosesi uzun və çox mərhələli xarakter daşıyır: kvars-molibdenit, kvars-maqnetit, kvars-molibdenit-xalkopirit, kvars-pirit-xalkopirit, kvars-qalenit-sfalerit, kvars-karbonat 200-350°C temperaturda, orta dərinliklərdə, 250-500 atmosfer təzyiqində formalaşan paragenetik mineral birləşmələri müəyyən edilib. Filiz rayonunun Şəlalə, Şilyərzor, Vənəndçay təzahürlərinin mis-porfir filizlərinin mineral tərkibi də Misdağ yatağı filizlərinin mineral tərkibinə yaxındır. Şəlalə sahəsində filiz yerləşdirici süxurlar tamamilə dəyişmiş, kvars, serisit, kaolinit zonaları saxlayan törəmə kvarsitlərə çevrilmişlər. Filiz təzahürləri sahəsində ondan çox xalkopirit, pirit damarcıqları saxlayan zona aşkar edilmişdir.